

«Того дня помер дід і закінчилося сливове варення. Дивно, адже в нас завжди були запаси. Сливове варення ніяк не могло закінчитися. Воно мало бути вічним, як і дід. Але обоє підвели. У дитинстві все здається безкінечним. А коли ти наймолодша сестра, дитинство триває довго. Занадто довго. Нас було так багато, тепер — тільки я. Ні діда, ні варення, нікого. Чого я чую себе?»

У селі, назву якого знають тільки місцеві, згорів маленький будинок, де колись жила неспівмірна будинку величезна родина.

Дуся зупинилася, важко дихаючи, і дихання це нагадувало, що життя її досі триває. Хоча все інше свідчило про протилежне. Це був день, коли Дуся все забула. Все, окрім своїх хрестин. Тоді вона думала, що її хочуть втопити, але не плакала, бо ще не звикла до життя настільки, щоб боятися смерті. А зараз мами, тата і священника не було поруч, тож якщо хтось і міг вирішити її втопити — то тільки вона сама. І ця відповідальність лякала.

Перед тим як плюхнутися в траву й заплакати від незнання, Дуся вирішила почекати. Може, хтось усе ж таки її знайде? Бо якщо дитина пропала — її треба терміново шукати. Шукати й знайти, а потім міцно стиснути й поцілувати — тоді вона ніколи більше не пропаде. Шкода тільки, що Дуся не була дитиною. Шкода, що вона про це не знала.

Страх не бути знайденою батьками змусив її бігти їм назустріч. Залишалось лише сподіватися, що біжить вона у правильному напрямку. Поки бігла, Дуся намагалася згадати, скільки їй років, коли вона востаннє бігала, чи бігала в школі, на які дистанції, чи любила школу, чи добре вчилася, чи закохувалася, чи брехала... Біг не дає відповідей, біг не дає нічого, крім наближення до чогось, віддалення від чогось та втоми в обох випадках. Поки в голові були лише тільки хрестини й утоплення. Шкода, що людина не здатна сама обирати, що їй запам'ятовувати.

Побачивши ще здалеку силуети, схожі на людей, Дуся перестала бігти. Тепер вона йшла повільно, даючи собі час

придумати, як із ними заговорити, і згадати всі слова, принаймні найважливіші.

Селом, яким бігла Дуся, протікала Ріка. Саме таку оригінальну назву мала річка, із чого зрозуміло, що сільські мешканці не дуже любили щось ускладнювати. Усе тут було на своїх місцях, усе мало свою назву і своє призначення. Поки не з'явилася Дуся. Тільки вона ще не мала місця, призначення, та й назви також.

Скільки їй років — не можна було вгадати, бо є такі дитячі обличчя, які ще трошки — і будуть бабчиними. Саме таке лице мала Дуся. На вигляд їй було двадцять три чи двадцять чотири. Важко було зрозуміти, у що вона була одягнена, бо в селі сукня, халат і нічна сорочка інколи всі можуть бути однією річчю. Головне — у квіти. Найбільше її вбрання все ж таки було схоже на нічну сорочку. Замість диплома про повну вищу освіту (який непогано було б мати дівчині її віку) Дуся тримала в руках іграшкового дракона. Можна було здогадатися, що вона не знає, куди йде. Величезні чоловічі чоботи робили їй ходу важкою та грубою. Чи, може, то втома?

— А що доктор? — Дуся поки не згадала потрібних слів, але це не заважало їй слухати.

— Який доктор? — говорили дві жінки — хоч і не схожі, та в очах Дусі майже однакові. Вона намагалася йти якомога повільніше, щоб вловити кожну деталь розмови. Не із цікавості, а для того, щоб хоча б щось пригадати й зрозуміти, де її родина.

— Що доктор каже?

— А що доктор міг сказати?

— А ви, Анно... Анно, чуєте, ви питали, коли Григорій вже бринзу привезе?

— Та шось того... все менше, кажуть, приїздить. То, може, треба до вареша* їхати уже. Бо туди він возе.

* Міста. — Прим. авт.

— Та ви шо! Зараз не можна нікуди їхати.

Нарешті дві жінки помітили Дусю, яка сподівалася, що її зараз впізнають, візьмуть за руку й відведуть додому.

— Слава Ісу.

— Слава. Ісу, — Дуся не знала, як відповісти, тож вирішила просто повторити за жінкою, як це часто роблять діти, коли вчаться розмовляти. — Я йду додому.

Тепер уже жінки не знали, що відповісти, але повторити за Дусею не наважилися, адже, на відміну від неї, були переконані, що дорослі. Одна помітно захвилювалася за свій кошик з яйцями, ніби Дуся могла його вкрасти, а інша — вчепилася в кермо свого велосипеда ще міцніше. Нікому не відомо, що очікувати від незнайомої дівчини в нічній сорочці. Величезні брудні чоботи також викликали немалу підозру, не кажучи вже про плюшевого дракона. Нова людина в місті — то штрих, що залишиться непоміченим. Нова людина в селі — то подія.

— Ви... ви не знаєте, де мій дім? — Дуся аж сама здивувалася, як добре змогла скласти слова у своє головне запитання.

— А де ти живеш? — Якби Дуся то знала, то, певно, не питала б у них. — У кого?

— Я живу там, де така велика слива росте, — це єдине, що знала Дуся. Інколи дерева запам'ятовуються краще, ніж люди.

— А, — в один голос сказали обидві.

— Та то до Кажана, — жінка вже готова була розстатися з кошиком з яйцями та поставила його поміж ніг: хотіла мати вільні руки, щоб показати Дусі шлях до Кажана та сливового дерева.

— А шо, у Кажана є діти? — друга жінка не була схильна довіряти людям, як її приятелька, тому все ще трималася за свій велосипед.

— Та хто там зна, шо в того Кажана є, — дивовижно, як ті жінки примудрялися розмовляти і з Дусею, і між собою. — Отако прямо. А там сливу побачите.

— Дякую, — Дуся пишалася собою, адже згадала так багато слів.

— Чуєте, Оксано, як там Сергій? — Тепер Дуся слухала розмову жінок спиною.

— З Божою поміччю. Вечуром говорили.

— І шо він?

— Та я як голос почую... ото нагло ревіти почну... а він каже: «Та мамо, що ви як ото». Потім сама собі кажу: от дурна, ну чого ревеш, дитині і так важко. Ой, та. То, кажете, до вареша треба? — Слова «вареш» Дуся не могла згадати.

— Та то куди зара до вареша їхать? То раніше було, що чоловік їхав, як шо тре, а то зараз...

— Шо боїться, та? Боїться?

— Та я вас прошу, а хто не боїться? Він он... шось зігнеться піднять чогось, та й потім встать не може, і от шо, скажіть, буде він там робить?

— Та то, може, почекаєм, може, Григорій таки привезе.

— Та може. А ні — ну тоді вже до вареша. Або самим робить. Але в нього ну така добра була.

Поява людей заспокоює та водночас тривожить. Дусі не сподобалося, що хтось чогось боїться, адже це означало, що їй, можливо, теж варто боятися.

Зупинки в селі такі самі неоднозначні, як і люди в селі. Вони розмиті, раптові і, на перший погляд, прості. Здалеку Дуся побачила, як хлопець із величезним зеленим рюкзаком зайшов до маленького автобуса, до якого він і його рюкзак ледь-ледь влізли. Як автобус поїхав, Дуся помітила на зупинці чоловіка й жінку. Вони сиділи так близько, ніби намагалися почути дихання одне одного, її рука обережно лежала на його коліні. Їх поєднував цей маленький жест і ще щось. Жінка плакала, і Дусі здалося, що ці двоє людей не мають жодної причини для того, щоб зрушити з місця і навіть заговорити. На цій зупинці вони справді зупинилися.

Дуся

— А ви не бачили тут мою маму? Або тата? Або когось... мого? — Дуся подумала, що батьки, мабуть, вже почали шукати її. Хоча розминутися там було важко — в селі була лише одна дорога. Могло здатися, що Дуся теж плаче, але це її очі, світлі та вічно заплакані, робили її безперечно ліричною людиною.

Жінка витирала сльози, чоловік мовчав, тож, певно, вони не могли відповісти на запитання.

Дуся довго розглядала їх, а потім сказала:

— Вибачте.

Звідки в неї взялося те «вибачте»? Чи то вроджене, чи це та ввічливість, якої, навіть усе забувши, не вдасться ніяк позбутися, чи це органічно виникає тоді, коли стаєш випадковим свідком чийогось суму?

Чоловік подивився на Дусю, а жінка й далі дивилася в землю, спостерігаючи, як та приймає її сльози.

— Вибачте, — повторила Дуся й продовжила свій шлях.

— Дракон, — не важко було зрозуміти, що це сказав чоловік.

— Що? — Дуся була схожа на щось намальоване, щось дике, що неможливо передбачити, вписати в рамки та умовності чогось, що вже існувало у світі. Рожевий рум'янець на блідій шкірі, нерівно підстрижене волосся та блакитні-блакитні очі. Якби люди ще й досі вірили у відьом та русалок, то, певно, перелякалися б, побачивши Дусю в нічній сорочці. Хоча насправді вона була схожа на курча, впевнене, що воно принаймні півень, а то й цілий динозавр.

— Упав дракон. — Навряд чи хтось почув би щось подібне в цьому селі, якби не з'явилася Дуся. Жінка й далі дивилася в землю.

— А, дякую, — взявши дракона до рук, Дуся переконалася в тому, що вона — дитина, і пішла далі, згадавши, що після зустрічі з людьми вже не можна бути таким, яким був до неї. Тепер вона знала про наявність дракона та мала багато

думок із приводу того, чого ці двоє людей були такі сумні та чого все ж таки варто боятися.

Дуся не помітила, як випадково вийшла до річки. У воді стояла велика біла корова й змивала із себе всю втому цього дня.

«Я можу зараз втопитися. Але перед тим як опинитися на краю світу, можна спробувати ще трохи тим світом походити», — подумала Дуся, згадавши хрестини. Ця думка, здається, передалася й корові, бо вона моментально вирішила вийти з води та «ходити світом» разом з Дусею. Дівчина обережно торкнулася коров'ячої морди й уперше відчула, що має руки. Тільки-но можна доторкнутися ними до когось — вони набувають сенсу й стають помітними.

Дусі зараз дуже захотілося когось полюбити, тож вона обхопила величезну коров'ячу шию, залишивши на білій шерсті чорний слід. Тільки зараз Дуся помітила, що її долоні повністю чорні, ніби вкриті попелом, сухі й подряпані. Для цього відкриття, як і для розуміння наявності дракона, знадобився певний час. Увага точно не була сильною стороною Дусі.

Певно, ніхто ніколи не бачив людини з такими світлими очима і такими чорними руками. Що могло трапитися в її житті, аби залишити такий чорний слід на її тілі? Дуся дивилася на свої руки, що доволі сильно контрастували з білою коровою та нічною сорочкою, і намагалася хоч щось згадати, бо чорні руки не з'являються нізвідки. Але там, де мали бути спогади, було порожньо й тихо, як і в селі.

Дуся йшла далі — тепер уже не тільки з драконом, а й із коровою. Було трохи лячно уявляти, як зараз батьки сваритимуться через те, що вона вимазала чимось себе й корову, за те, що кудись зникла й усе забула. Дуся не пам'ятала батьківських облич та очей, проте добре знала, що вони мають сваритися. Але це не так важливо, як те, що вона нарешті знайде свій дім і буде разом із родиною. Тоді вже ніхто нічого не забуде, бо поряд буде хтось, хто зможе все нагадати.

Дуся розчавила ногою щось м'яке й слизьке, а тоді побачила, що все подвір'я вкривали синьо-фіолетові плями, навколо яких повзали мурахи. Дуся подивилася на свої брудні чоботи, на сумне сливове дерево, потім на корову, яка теж не видавалась аж надто веселою, і зробила висновок: «Напевно, літо закінчується, того всі сумні, сливи розчавлені, а чоботи брудні». Сливове дерево стояло наче виправдовуючись, мовляв, це не моя провина, що літо закінчується, сливи достигають, падають і всі по них ходять.

Дуся зупинилася, і зупинилася тиша, а з ними двома — і корова. Так дві істоти, створені чи то природою, чи то Господом Богом, чи то матір'ю-людиною, чи то матір'ю-коровою, опинилися на подвір'ї будинку, де пахло самотністю й нежиттям.